

Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα
Γ. η αποκατάσταση των προσφύγων (σελ. 153-159)

1. Η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων.

- Η ελληνική κυβέρνηση για την περίθαλψη και την αποκατάσταση των προσφύγων ζητά τη βοήθεια της ΚτΕ.
- Σεπτέμβριος 1923 ιδρύεται στην Αθήνα η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων με αποστολή:
 - Την παραγωγική απασχόληση και
 - Τη στέγαση των προσφύγων.

Η ελληνική κυβέρνηση διαθέτει:

- Ιδιοκτησίες Τούρκων ανταλλάξιμων και Βούλγαρων προσφύγων, κτήματα Δημοσίου, κτήματα απαλλοτριωμένα και μοναστηριακή γη (8.000.000 στρέμματα)
- Δάνεια από το εξωτερικό (1924, 1928)
- Οικόπεδα σε πόλεις για ανέγερση συνοικισμών.
- Προσωπικό του Υπουργείου Γεωργίας και Υπουργείου Πρόνοιας - Αντιλήψεως

Πρώτη παράμετρος για αποκατάσταση προσφύγων: Αστοί και αγρότες
ώστε οι πρόσφυγες να αποκτήσουν ανάλογη απασχόληση
Έτσι:

καλλιεργητές δημητριακών εγκαθίστανται σε πεδιάδες της Μακεδονίας και Δυτικής Θράκης.
Καπνοκαλλιεργητές σε Αν. Μακεδονία και Δ. Θράκη. Αμπελουργοί σε Κρήτη, Σηροτρόφοι σε Σουφλί, Έδεσσα

Δεύτερη παράμετρος για αποκατάσταση προσφύγων: Τόπος προέλευσης

Ωστε

Πρόσφυγες από τον ίδιο οικισμό ή την ευρύτερη περιοχή να εγκατασταθούν μαζί. (Νέα Σμύρνη, Νέα Μουδανιά κλπ)

Όμως:

Οι περισσότερες εγκαταστάσεις περιλάμβαναν πρόσφυγες διαφορετικής προέλευσης.

Τρίτη παράμετρος για αποκατάσταση προσφύγων: Αντικειμενικές Συνθήκες

Η ΕΑΠ διακρίνει την αποκατάσταση σε αγροτική και αστική. Δόθηκε βάρος στην πρώτη γιατί:

- Υπήρχαν τα μουσουλμανικά κτήματα.
- Ήταν ταχύτερη και με μικρότερες δαπάνες.
- Υπήρχε πολιτική σκοπιμότητα (δημιουργία γεωργών μικροϊδιοκτητών αντί εργατών)

Δόθηκε προτεραιότητα στην εγκατάσταση προσφύγων σε Μακεδονία και Δυτική Θράκη.

- Χρησιμοποιήθηκαν κτήματα μουσουλμάνων και Βούλγαρων. Οι πρόσφυγες γίνονταν γρήγορα αυτάρκειες και αυξάνονταν η αγροτική παραγωγή.
- Καλύπτονταν το δημογραφικό κενό και εποικίζονταν παραμεθόριες περιοχές.

- ✚ Η εγκατάσταση των προσφύγων δεν ακολούθησε πάντα αυτή την κρατική αντίληψη.
- ✚ Υπήρχε μεγάλη κινητικότητα προσφύγων.
- ✚ Οι πρόσφυγες αναζητούν τις καλύτερες συνθήκες για εγκατάσταση.
- ✚ Πρόσφυγες επιδιώκουν να αποκατασταθούν ως αγρότες ή ως αστοί, χωρίς να είναι.

Με την αποκατάσταση Προσφύγων ασχολούνται (εκτός από την ΕΑΠ)

- ✚ Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (1922-1925)
- ✚ Υπουργείο Πρόνοιας – Αντίληψης (από το 1925)
- ✚ Υπουργείο Γεωργίας

Η ΕΑΠ λειτουργεί ως το 1930.

Με σύμβαση μεταβιβάζει στο ελληνικό Δημόσιο την περιουσία της και τις υποχρεώσεις της έναντι των προσφύγων.

2. Η αγροτική αποκατάσταση

Αγροτική αποκατάσταση: έργο ΕΑΠ
Δημιουργία μικρών ιδιοκτησιών
Εγκατάσταση σε: εγκαταλελειμμένα χωριά, νέους συνοικισμούς
Παραχώρηση κλήρου ποικίλων χαρακτηριστικών και όχι ενιαίου. Αρχικά παραχωρήθηκε προσωρινά ώσπου το Υπουργείο Γεωργίας κτηματογραφήσει τις περιοχές.

Στέγαση.
Ανέγερση από την ΕΑΠ.
Ανέγερση από τους ίδιους τους πρόσφυγες.
Οι πρόσφυγες θα πλήρωναν την αξία σε δόσεις.
Είχαν τίτλους απλής κατοχής.
Μετά το 1930 (διάλυση ΕΑΠ) αναλαμβάνει η Αγροτική Τράπεζα.

2. Η αστική αποκατάσταση

Αστική αποκατάσταση: έργο κράτους. Η ΕΑΠ πρόσφερε περιορισμένη βοήθεια.
Περιλάμβανε μόνο στέγαση.

Προβλήματα:

- ✚ Τα ανταλλάξιμα μουσουλμανικά σπίτια είναι λιγότερα.
 - ✚ Καθυστερήση οικιστικών προγραμμάτων.
 - ✚ Περιπλάνηση αστών προσφύγων που εργάζονται περιστασιακά.
- Αθήνα: Καισαριανή, Βύρωνας, Νέα Ιωνία, Πειραιάς: Κοκκινιά.
- ✚ Δημιουργία συνοικισμών
 - ✚ Σύστημα ανέγερσης μικρών κατοικιών.
 - ✚ Κράτος και ΕΑΠ αναθέτουν την ανέγερση κατοικιών σε εργολάβους ή στους ίδιους τους πρόσφυγες.
 - ✚ Πρόβλημα τα έργα υποδομής.
 - ✚ Ομοιομορφία συνοικισμών
 - ✚ Ίδρυση προσφυγικών οικοδομικών συνεταιρισμών.

Εύποροι πρόσφυγες: φροντίζουν μόνοι τους για τη στέγαση τους.

Νοικιάζουν ή αγοράζουν κατοικίες.

Ιδρύουν οικοδομικούς συνεταιρισμούς και οικισμούς (Νέα Σμύρνη, Καλλιόπη)

Άποροι πρόσφυγες:

Εγκαθίστανται σε καλύβες και πρόχειρες κατασκευές. Δημιουργούν παραγκουπόλεις.